

KARTA OPISU MODUŁU KSZTAŁCENIA		
Nazwa modułu/przedmiotu Przetwarzanie obrazów i sygnałów audio		Kod 1010532111010534256
Kierunek studiów Automatyka i robotyka	Profil kształcenia (ogólnoakademicki, praktyczny) ogólnoakademicki	Rok / Semestr 1 / 1
Ścieżka obieralności/specjalność Systemy wizyjne	Przedmiot oferowany w języku: polski	Kurs (obligatoryjny/obieralny) obligatoryjny
Stopień studiów: II stopień	Forma studiów (stacjonarna/niestacjonarna) stacjonarna	
Godziny Wykłady: 15 Ćwiczenia: - Laboratoria: 15 Projekty/seminaria: 15		Liczba punktów 4
Status przedmiotu w programie studiów (podstawowy, kierunkowy, inny) kierunkowy		(ogólnouczelniany, z innego kierunku) z danego kierunku
Obszar(y) kształcenia i dziedzina(y) nauki i sztuki nauki techniczne		Podział ECTS (liczba i %) 4 100%
Odpowiedzialny za przedmiot / wykładowca: prof. dr hab. inż. Adam Dąbrowski email: Adam.Dabrowski@put.poznan.pl tel. 61 6475941 Katedra Sterowania i Inżynierii Systemów PP ul. Piotrowo 3a, 60-965 Poznań		
Wymagania wstępne w zakresie wiedzy, umiejętności, kompetencji społecznych:		
1	Wiedza:	Student rozpoczynający ten przedmiot powinien posiadać wiedzę z podstaw teorii sygnałów, przetwarzania sygnałów i informacji
2	Umiejętności:	Powinien posiadać umiejętność stosowania podstawowych metod przetwarzania i analizy sygnałów w dziedzinie czasu i częstotliwości, kodowania sygnałów cyfrowych (kompresji, szyfrowania oraz kodowania nadmiarowego), a także umiejętność pozyskiwania informacji ze wskazanych źródeł. Powinien również rozumieć konieczność poszerzania swoich kompetencji i być gotowy do podjęcia współpracy w zespole
3	Kompetencje społeczne	Ponadto w zakresie kompetencji społecznych student musi przejawiać takie cechy jak uczciwość, odpowiedzialność, wytrwałość, ciekawość poznawczą, kreatywność, kulturę osobistą, szacunek dla innych ludzi.
Cel przedmiotu:		
1. Przekazanie studentom wiedzy o technikach przetwarzania obrazów, sygnałów audio i sygnałów wizyjnych.		
2. Rozwijanie umiejętności rozwiązywania problemów związanych z doбором odpowiednich technik przetwarzania obrazów i sygnałów audio w systemach wizyjnych w automatyce, komunikacji i monitoringu z wykorzystaniem systemów komputerowych.		
3. Kształtowanie u studentów umiejętności pracy zespołowej i wykorzystania oprogramowania oraz sprzętu laboratoryjnego dostępnego na zajęciach do przetwarzania obrazów i sygnałów audio.		
Efekty kształcenia i odniesienie do kierunkowych efektów kształcenia		
Wiedza:		
1. ma poszerzoną i pogłębioną wiedzę z zakresu wybranych działów matematyki niezbędną do formułowania i rozwiązywania złożonych zadań z zakresu teorii sterowania, optymalizacji, modelowania, identyfikacji i przetwarzania sygnałów, - [K_W1]		
2. ma szczegółową wiedzę z zakresu budowy i wykorzystania zaawansowanych systemów sensorycznych, - [K_W6]		
3. ma poszerzoną wiedzę w ramach wybranych obszarów robotyki - [K_W10]		
Umiejętności:		
1. potrafi korzystać z zaawansowanych metod przetwarzania i analizy sygnałów w tym sygnału wizyjnego oraz ekstrahować informacje z analizowanych sygnałów - [K_U11]		
Kompetencje społeczne:		
1. posiada świadomość odpowiedzialności za pracę własną oraz gotowość pracy w zespole i ponoszenia odpowiedzialności za wspólnie realizowane zadania; potrafi kierować zespołem, wyznaczać cele i określać priorytety prowadzące do realizacji zadań związanych z przetwarzaniem obrazów i sygnałów audio - [K_K3]		
Sposoby sprawdzenia efektów kształcenia		

Ocena formująca:

a) w zakresie wykładów:

na podstawie odpowiedzi na pytania dotyczące materiału omówionego na poprzednich wykładach,

b) w zakresie zajęć laboratoryjnych:

na podstawie oceny bieżącego postępu realizacji zadań,

c) w zakresie zajęć projektowych:

na podstawie oceny bieżącego postępu realizacji zadań (każdy zespół przedstawia postępy prac dwukrotnie).

Ocena podsumowująca:

a) w zakresie wykładów weryfikowanie założonych efektów kształcenia jest realizowane przez:

i. ocenę wiedzy i umiejętności w formie sprawdzianu o charakterze problemowym, wykonywanym w formie rozłożonej w czasie i poprzez weryfikację uzyskanych efektów kształcenia podczas spotkań ze studentami w ustalonych z nimi terminach,

ii. omówienie wyników kolokwium,

b) w zakresie zajęć laboratoryjnych weryfikowanie założonych efektów kształcenia realizowane jest przez:

i. ocenę przygotowania studenta do poszczególnych zajęć laboratoryjnych oraz ocenę umiejętności związanych z realizacją ćwiczeń laboratoryjnych,

ii. ocenę sprawozdań z wykonanych ćwiczeń laboratoryjnych,

iii. skala ocen: 0...50% możliwych do uzyskania punktów ? niedostateczny, 51...60% ? dostateczny, 61...70% ? dostateczny plus, 71...80% ? dobry, 81...90% ? dobry plus, 91...100% ? bardzo dobry,

c) w zakresie zajęć projektowych weryfikowanie założonych efektów kształcenia realizowane jest przez:

i. ocenę wiedzy i umiejętności związanych z realizacją zadań projektowych,

ii. ocenę i ?obronę? przez studenta sprawozdania z realizacji projektu.

Uzyskiwanie dodatkowych punktów za aktywność podczas zajęć, w szczególności za:

i. omówienia dodatkowych aspektów zagadnienia,

ii. efektywność zastosowania zdobytej wiedzy podczas rozwiązywania zadanego problemu,

iii. umiejętność współpracy w ramach zespołu praktycznie realizującego zadanie szczegółowe w laboratorium,

iv. uwagi związane z udoskonaleniem materiałów dydaktycznych,

v. wskazywanie trudności percepcyjnych studentów, umożliwiające bieżące doskonalenie procesu dydaktycznego.

Treści programowe

Program wykładu obejmuje następujące zagadnienia:

1. Budowa i właściwości ludzkiego wzroku i słuchu: budowa oka i percepcja obrazów oraz ruchomych sygnałów wizyjnych; budowa ucha i percepcja sygnałów audio; techniczne aspekty obrazów, sekwencji wizyjnych i sygnałów audio, które wynikają z właściwości ludzkiego wzroku i słuchu.
2. Obrazy barwne, w skali szarości i monochromatyczne: piksel i pel jako elementy obrazu, formaty i rozdzielczości obrazów, pojęcie koloru, jasności (jaskrawości), odcienia i nasycenia barwy, fizyczne i techniczne przestrzenie barw ? HSL (HSI), HSB (HSV), RGB, CMY(K), YUV, YIQ, YCbCr.
3. Metody przetwarzania i ekstrakcji informacji z obrazów: operacje morfologiczne, odszumianie obrazów, wykrywanie krawędzi w obrazach, segmentacja obrazów, obliczanie szkieletów, transformacja Hougha.
4. Kompresja obrazów i sekwencji wizyjnych: techniki i standardy kompresji obrazów (transformacja cosinusowa i standard JPEG, transformacja zafalowaniowa i standard JPEG2000), techniki i standardy kompresji sekwencji wizyjnych (kodowanie wewnątrz-ramkowe i standard MJPEG, kodowanie międzyramkowe i przegląd standardów MPEG ze szczególnym uwzględnieniem standardów H.264 i H.265).
5. Przetwarzanie i kompresja sygnałów audio: podstawy psychoakustyki ? analiza i modelowanie zjawisk maskowania dźwięków; budowa i rozwój kodeków audio, standardy i kodeki telefoniczne, właściwości sygnału mowy, modele generowania i percepcji mowy, wokodery i ich zastosowania, rejestracja i montaż sygnałów audio.
6. Fotografia cyfrowa i stereowizja: historia technik związanych z fotografią i filmem, fotometria, współczesne urządzenia do rejestracji obrazów i sygnałów wideo, stereowizja i urządzenia stereowizyjne, holografia, konwersja filmów do sekwencji wizyjnych oraz montaż sekwencji wizyjnych.
7. Telewizja cyfrowa: historia telewizji z uwzględnieniem wkładu polskich wynalazców, wizjonerów i inżynierów, współczesne systemy i usługi telewizyjne, standardy telewizyjne (SDTV, HDTV, 4K), telewizja rozsiewcza (DVB, DVB-T, DVB-T2, DVB-S, DVB-H), techniki OFDM i SFN, telewizja internetowa, telewizja hybrydowa, telewizja interaktywna, telewizja przemysłowa (CCTV).

Zajęcia laboratoryjne są prowadzone w formie 2-godzinnych ćwiczeń, poprzedzonych sesją instruktazową na początku semestru. Ćwiczenia realizowane są przez zespoły 2-osobowe w sali laboratoryjnej.

Program zajęć laboratoryjnych obejmuje następujące zagadnienia:

1. Operacje morfologiczne: konwersja obrazów kolorowych do czarno-białych, progowanie, operacje erozji, dylatacji, zamknięcia, otwarcia; wykorzystanie elementu strukturalnego maski przekształcenia w przetwarzaniu obrazów; wykorzystanie środowiska programistycznego Matlab do wykonania operacji morfologicznych.
2. Detekcja krawędzi i rozpoznawanie obiektów: zastosowanie operatorów logicznych w przetwarzaniu obrazów; detekcja krawędzi, rozpoznawanie obiektów, krzyż Roberta, filtr Sobela, Prewitta, dobór odpowiedniego filtra do konkretnych zastosowań w przetwarzaniu obrazów; detekcja krawędzi pionowych i poziomych, segmentacja obrazu, detekcja struktur w obrazie.
3. Progresywne kodowanie obrazów: kodery SBC, EZW, SPIHT; ocena jakości obrazów przy użyciu SNR i PSNR, podział obrazu na podpasma, zastosowanie współczynnika liczby bitów na piksel do oceny jakości obrazów; porównanie efektywności różnych koderów obrazu.
4. Filtracja dwuwymiarowa i ekstrakcja krawędzi: filtry dolno- i górnoprzepustowe, dobór parametrów filtrów dla uzyskania określonych efektów; wykorzystanie prezentacji środowiska Matlab.
5. Kodowanie i dekodowanie sekwencji wizyjnych ? standard MPEG-2: grupa obrazów GOP i ramki typu I, B oraz P; kodowanie i dekodowanie sekwencji wizyjnej w standardzie MPEG-2 z różnymi parametrami, ocena zawartości informacyjnej ramek różnego typu; błąd kompresji, współczynnik stopnia kompresji.
6. Kodowanie i dekodowanie sekwencji wizyjnych ? standard H.264: wprowadzenie do kodowania w standardzie MPEG-4, różnice pomiędzy koderami MPEG-2 i MPEG-4; analiza SNR dla składowych Y, U, V w obrazie, analiza zawartości ramek I, B oraz P, predykcja wewnątrz- i międzyobrazowa; kodowanie CABAC i UVLC.
7. Fraktale: zaznajomienie z fraktalami, generowanie fraktali, zbiór Julii i Mandelbrota; modelowanie obiektów w grafice 3D z wykorzystaniem fraktali.

W trakcie zajęć projektowych są realizowane zadania z zakresu przetwarzania obrazów oraz sygnałów audio. Temat i zakres każdego projektu jest ustalany indywidualnie i przeważnie dotyczy automatycznej analizy obrazu bądź dźwięku, ze szczególnym uwzględnieniem aplikacji rozpoznających określone obiekty (lub też sytuacje), a także śledzących dane obiekty w nagraniach wideo. W zadaniach związanych z nagraniami audio, najczęściej opracowywane są algorytmy rozpoznawania mowy albo mówcy. Projekty stanowią uzupełnienie zajęć wykładowych oraz laboratoryjnych i wymagają znajomości prezentowanych tam treści. Są realizowane w grupach 2/3-osobowych przez cały okres trwania semestru.

Metody dydaktyczne:

1. Wykład: prezentacja multimedialna, prezentacja ilustrowana przykładami podawanymi na tablicy, rozwiązywanie zadań, pokaz multimedialny, demonstracja
2. Zajęcia laboratoryjne: przeprowadzanie eksperymentów, ćwiczenia praktyczne, rozwiązywanie zadań, analiza wyników, studium przypadków, ocena przyczyn uzyskiwania różnych wyników przez różne grupy studentów, praca zespołowa
3. Zajęcia projektowe: prezentacje multimedialne, dyskusja, praca zespołowa

Literatura podstawowa:

1. Przetwarzanie sygnałów przy użyciu procesorów sygnałowych, Dąbrowski A. (red.), Wydawnictwo Politechniki Poznańskiej, 1998
2. Cyfrowe przetwarzanie sygnałów ? praktyczny poradnik dla inżynierów i naukowców, Smith S., BTC, Warszawa, 2007
3. Transmisja internetowa danych multimedialnych w czasie rzeczywistym, Antosik B., WKŁ, Warszawa, 2010

Literatura uzupełniająca:		
1. Multimedia ? algorytmy i standardy kompresji, Skarbek W., Akademicka Oficyna Wydawnicza PLJ, 1998		
2. Wprowadzenie do cyfrowego przetwarzania sygnałów, Lyons R., WKŁ, Warszawa, 1999		
3. Cyfrowe przetwarzanie sygnałów, Oppenheim A., Schafer R., WKŁ, Warszawa, 1979		
Bilans nakładu pracy przeciętnego studenta		
Czynność	Czas (godz.)	
1. udział w wykładach	15	
2. udział w zajęciach laboratoryjnych	15	
3. udział w zajęciach projektowych	15	
4. przygotowanie do ćwiczeń laboratoryjnych oraz zajęć projektowych	15	
5. dokończenie (w ramach pracy własnej) sprawozdań z ćwiczeń laboratoryjnych oraz raportu z realizacji projektu	15	
6. udział w konsultacjach (częściowo mogą być realizowane drogą elektroniczną) związanych z realizacją procesu kształcenia, w szczególności projektu	2	
7. zapoznanie się ze wskazaną literaturą / materiałami dydaktycznymi (10 stron tekstu naukowego = 1 godz.),	10	
8. przygotowanie do zaliczenia wykładów i udział w kolokwium	11	
9. omówienie wyników kolokwium	2	
Obciążenie pracą studenta		
forma aktywności	godzin	ECTS
Łączny nakład pracy	100	4
Zajęcia wymagające bezpośredniego kontaktu z nauczycielem	51	2
Zajęcia o charakterze praktycznym	45	2